ನದಿ ನೀರಿನ ಹಂಚಿಕೆ ವಿವಾದಗಳು : ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನದಿಗಳ ಜಾಲ – ಒಂದು ಪಕ್ಷಿ ನೋಟ

-ಎನ್. ಶಂಕರಪ್ಪ ತೋರಣಗಲ್ಲು , ಬಿ.ಇ. (ಸಿವಿಲ್) ., ಎಂ.ಇ (ರಚನೆಗಳು)

ಸಂಖ್ಯೆ	ನದಿ ಪಾತ್ರ (ಜಲಾನಯನ)	ವಿವಾದದ ಸ್ತಿತಿ	ರಾಜ್ಯಗಳು	ಮುಖ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು	ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಯತ್ನಗಳು	ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು	ಮಂಡಳಿಗಳು	ಅಡೆತಡೆಗಳು
೧	ರಾವಿ-ಬಿಯಾಸ್	ಬಗೆಹರಿದಿಲ್ಲ	ಪಂಜಾಬ್-ಹರಿಯಾಣ-ರಾಜಸ್ಥಾನ್	ಬಿಯಾಸ್ ಯೋಜನೆಯ ಲಾಭ/ನಷ್ಟಗಳ ಅಂದಾಜಿಸಿಕೆಯಲ್ಲಿ/ಹಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಾದ		ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದೆ	ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಸಚಿವಾಲಯದ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ಭಾಕ್ರಾ-ಬಿಯಾಸ್ ನಿರ್ವಹಣಾ ಮಂದಳಿ	ಹರಿಯಾಣ ರಾಜ್ಯ ರಚನೆಯಾಗುವ ಮೊದಲು ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಚುನಾವಣೆ ಕೇಂದ್ರಿತ ಪಕ್ಷಗಳ ರಾಜಕೀಯದಿಂದ ಪರಿಹಾರ ಕಾನುವಲ್ಲಿ ಸೋಲು
೨	ಗಂಗಾ							
೩	ಯಮುನಾ ಉಪಪಾತ್ರ (ಗಂಗಾ ನದಿ ಕೊಳ್ಳ)	ಆಗಾಗ್ಗೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಿಗೆ ಮೊರೆಹೋಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಬಗೆಹರಿದಿಲ್ಲ.	ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ-ದೆಹಲಿ-ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ-ಹರಿಯಾಣ-ಉತ್ತರಾಂಚಲ-ರಾಜಸ್ಥಾನ	ಮೇಲ್ಭಾಗದ ರಾಜ್ಯಗಳಾದ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಹರಿಯಾಣ ಕೆಳಭಾಗದ ದೆಹಲಿಗೆ ಕುಡಿಯುವ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ನೀರನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಭರವಸೆಯಲ್ಲಿ ಲೋಪ	ಮೇ ೧೯೯೪ - ಯಮುನಾ ಮೇಲ್ದಂಡೆ ಒಪ್ಪಂದ		ಯಮುನಾ ಮೇಲ್ದಂಡೆ ಮಂಡಳಿ- ಸದಸ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನೀರನ್ನು ಹಂಚುವ ಹೊಣೆ	ಮೂರು ರಾಜ್ಯಗಳ ಒಟ್ಟು ನೀರಿನ ಬೇಡಿಕೆ ನದಿ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿನ ಲಭ್ಯ ಪ್ರಮಾಣದ ಮೂರರಷ್ಟು . ರಾಜಕೀಯ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ದಾರಿತಪ್ಪಿದೆ.
೪	ಚಂಬಲ್ (ಯಮುನಾ ಉಪಪಾತ್ರ-ಗಂಗಾ ಕೊಳ್ಳ)	ಬಗೆಹರಿದಿದೆ.	ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ-ಛತ್ತೀಸ್ ಘಡ ರಾಜಸ್ಥಾನ	ಪರಸ್ಪರ ರಾಜಿ ಸಂಧಾನದಿಂದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ರಾಜಕೀಯ ಮೀರಿದ ಉತ್ತಮ ನಿಲುವು.	ಕೊಳ್ಳ ಪ್ರದೇಶದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಯಾವುದೇ ಲಿಖಿತ ಒಪ್ಪಂದವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪರಸ್ಪರ ನಂಬಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.		ಚಂಬಲ್ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಂಡಳಿ-ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ-ರಾಜಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಛತ್ತೀಸ್‌ಘಡ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಮಾತುಕತೆಯ ಮೂಲಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ.	ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ ಈ ನದಿಯ ಪಾಲುದಾರ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಛತ್ತೀಸ್‌ಘಡದೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿರುವ ಆಂತರಿಕ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ನೀರಿನ ಹಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪಾಲನ್ನು ಕೇಳಿಲ್ಲ.
೫	ಸೋನಾ (ಉಪ ಪಾತ್ರ-ಗಂಗಾ ಕೊಳ್ಳ)	ಬಾಣ ಸಾಗರ ಆಣೆಕಟ್ಟಿನ ವಿವಾದ ಬಗೆಹರಿದಿದ್ದು , ರಿಹಂದ್ ಸಮಸ್ಯೆ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದಿದೆ.	ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ-ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ-ಬಿಹಾರ	ರಿಹಂದ್ ಆಣೆಕಟ್ಟಿನ ಮೂಲಕ ಬಿಹಾರ್ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ನೀರನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ನದಿಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ನೀರಿನ ಅಂದಾಜಿಸಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿಹಾರ ಅನುಮಾನ ತಾಳಿದೆ.			ಬಾಣ ಸಾಗರ ಮಂಡಳಿ-ಕೇದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ	ಪಾಲುದಾರ ರಾಜ್ಯಗಳು ಲಭ್ಯ ನೀರಿನ ಬಳಕೆ , ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಹಲವಾರು ಒಪ್ಪಂದಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿವೆಯಾದರೂ ಕೆಲವು ಹಂಚಿಕೆ ವಿವಾದಗಳು ಇನ್ನೂ ಜೀವಂತವಾಗಿವೆ.
೬	ದಾಮೋದರ ಉಪಪಾತ್ರ(ಗಂಗಾ ಕೊಳ್ಳ)	ಬಗೆಹರಿದಿಲ್ಲ	ಜಾರ್ಖಂಡ್-ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ-ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ	ನೀರಿನ ಬಳಕೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು. ದಾಮೋದರ ಕೊಳ್ಳ ಸಮಿತಿ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ನೀಡಿದರೆ , ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ ನೀರಾವರಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿದೆ. ಜಾರ್ಖಂಡ್‌ನಲ್ಲಿನ ಆಣೆಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರೆ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲಿನ ಗಣಿ ಪ್ರದೇಶ ಮುಳುಗಡೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಜಾರ್ಖಂಡ್ ಹಿಂಜರಿರಿಯುತ್ತಿದೆ.	ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಾನೂನಿನ ಮೂಲಕ ಅರೆಸ್ವಯಮಾಧಿಕಾರದ ದಾಮೋದರ ಕೊಳ್ಳ ಸಮಿತಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ.		ಅಸಂಸಂಗಳ ಟೆನಿಸನ್ ಕೊಳ್ಳ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾದ ಮೊದಲ ಮಂಡಳಿಯಿದು.	ಪಾಲುದಾರ ರಾಜ್ಯಗಳ ವಿಭಿನ್ನ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಮಂಡಳಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಮೂಲ ಆಶಯಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.
೭	ಗಂಗಾ ಮೇಲದಂಡೆ ಉಪಪಾತ್ರ/ರಾಮಗಂಗಾ ಉಪಪಾತ್ರ(ಗಂಗಾ ಕೊಳ್ಳ)	ಈವರೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟುಗಳು ಎದುರಾಗಿಲ್ಲ.	ಉತ್ತರಾಂಚಲ	ತೆಹ್ರಿ ಆಣೆಕಟ್ಟಿನ ನಿರ್ಮಾಣ ಸುರಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಹಾನಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೆತ್ತಿದೆ.	ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ-ಉತ್ತರಾಂಚಲ-ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಗಂಗಾ ನಿರ್ವಹಣಾ ಸಂಸ್ಥೆ ರಚನೆಯಾಗಲಿದೆ.			
೮	ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರಾ	ಯಾವುದೇ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟುಗಳಿಲ್ಲ	ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ-ಅಸ್ಸಾಂ -ಮೇಘಾಲಯ- ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್-ಸಿಕ್ಕಿಂ-ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ	ಅನುಕೂಲಗಳ ಹಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಅಸಮಧಾನಗಳಿವೆ.	ಸಂಸತ್ತಿನ ಮೂಲಕ ಕಾನೂನನ್ನು ತಂದು ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರಾ ಮಂಡಳಿಯ ರಚನೆ			ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ನೀರಿನ ಪ್ರದೇಶವಿದು. ನೀರಿನ ಹಂಚಿಕೆ ಕುರಿತಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶದ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ತಮಗೆ ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ದಕ್ಕಬೇಕಾದ ಪಾಲು ದಕ್ಕುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ಪಾಲುದಾರರಲ್ಲಿ ಅಸಮಧಾನವಿದೆ. ನೆರೆ ಮತ್ತು ಮಣ್ಣಿನ ಸವಕಳಿ ತೀವ್ರ ಕಳವಳಕಾರಿಯಾಗಿವೆ.
೯	ಬರಕ್ ಪಾತ್ರ	ಬಗೆಹರಿದಿಲ್ಲ	ಮೇಘಾಲಯ-ಮಣಿಪುರ-ಮಿಝೋರಾಮ್-ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್-ಅಸ್ಸಾಂ-ತ್ರಿಪುರ	ಅನುಕೂಲಗಳ ಹಂಚಿಕೆ ಮತ್ತು ಮುಳಗಡೆ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಮಮಧಾನ				ಅನುಕೂಲಗಳ ಹಂಚಿಕೆ ಕುರಿತಾಗಿ
೧೦	ನರ್ಮದಾ ಪಾತ್ರ	ಬಗೆಹರಿದಿಲ್ಲ	ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ-ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ-ಗುಜರಾತ್	ಪುನರ್ವಸತಿ , ಮುಳುಗಡೆ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು	೧೯೭೪ ರ ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ಪರಸ್ಪರ ಹಂಚಿಕೆಯ ಒಪ್ಪಂದ	ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದೆ	ಪಂಚಾಯಿತಿಯ ತೀರ್ಮಾನಗಲನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು ನರ್ಮದಾ ನಿಯಂತ್ರಣ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ	ಪಾಲುದಾರ ರಾಜ್ಯವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ರಾಜಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸಹ ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು. ಇದಾದ ನಂತರ ಪುನರ್ವಸತಿ ನೀತಿಯನ್ನು ಸಮಗ್ರ ರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲಾಯಿತು.
೧೧	ಗೋದಾವರಿ ಪಾತ್ರ	ಬಗೆಹರಿದಿದೆ.	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ-ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ-ಕರ್ನಾಟಕ-ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ-ಒರಿಸ್ಸ	ದ್ವಿಪಕ್ಷೀಯ-ತ್ರಿಪಕ್ಷೀಯ ಮಾತುಕತೆಗಳ ಮೂಲಕ ೧೯೭೫ ರಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೆ ಸೂತ್ರ ಅಂಗೀಕೃತಗೊಂಡಿತು.	೧೯೬೧ ರಲ್ಲಿ ಹಂಚಬಹುದಾದ ನೀರಿನ ಲಭ್ಯತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಕೃಷ್ಣಾ-ಗೋದಾವರಿ ಸಮಿತಿ ರಚನೆಯಾಯಿತು	ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದೆ		ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ನದಿ ಪಾತ್ರ
೧೨	ಕೃಷ್ಣಾ ಕೊಳ್ಳ	ಬಗೆಹರಿದಿಲ್ಲ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ-ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ-ಕರ್ನಾಟಕ	ಪ್ರಸ್ತಾವಿತ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಬಳಕೆ , ನೀರಿನ ಪಾತ್ರಾಂತರ ಸಾಗಾಣಿಕೆಯ ನಿರ್ಬಂಧ-ಅವಲಂಬನಾ ಯೋಗ್ಯ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣ	ಪಾಲುದಾರ ರಾಜ್ಯಗಳು (ಮೈಸೂರು) ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸದಿದ್ದರೂ ಯೋಜನೆಗಲನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗದಿಂದ ಅನುಮತಿ	ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದೆ	ತಮ್ಮ ಪಾಲಿನ ನೀರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಮತ್ತು ಬಳಸಲು ರಾಜ್ಯಗಳು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡ ಬೃಹತ್ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳ ಯಶಸ್ಸು	ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಎರಡನೇ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಪಾತ್ರ. ಕೃಷ್ಣಾ-ಗೋದಾವರಿ ಸಮಿತಿ ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಅವಲಂಬನಾ ಯೋಗ್ಯ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣ ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಸಾಕಷ್ಟು ದತ್ತಾಂಶವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದೆ.
೧೩	ತೆಲುಗು ಗಂಗಾ ಆಣೆಕಟ್ಟು-ಕೃಷ್ಣಾ ಪಾತ್ರ	ಬಗೆಹರಿದಿಲ್ಲ	ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ-ಕರ್ನಾಟಕ-ಕೇಂದ್ರೀಯ ಜಲ ಸಮಿತಿ	ಹೆಚ್ಚುವರಿ ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ಹಕ್ಕು ಸಾಧಿಸಲು ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಸ್ಪರ್ಧೆ				

ಸಂಖ್ಯೆ	ನದಿ ಪಾತ್ರ (ಜಲಾನಯನ)	ವಿವಾದದ ಸ್ತಿತಿ	ರಾಜ್ಯಗಳು	ಮುಖ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು	ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಯತ್ನಗಳು	ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು	ಮಂಡಳಿಗಳು	ಅಡೆತಡೆಗಳು
೧೪	ಕಾವೇರಿ ಪಾತ್ರ	ಬಗೆಹರಿದಿಲ್ಲ	ಕರ್ನಾಟಕ-ಕೇರಳ-ತಮಿಳುನಾಡು-ಪಾಂಡಿಚೆರಿ	ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವ ಒಪ್ಪಂದಗಳ ಪ್ರಸ್ತುತತೆಯ ವಿವಾದ-ನೀರಿನ ಹಂಚಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಮಾಧಾನ-ಪಾತ್ರಾಂತರ ನೀರಿನ ಸಾಗಾಣಿಕೆಗೆ ಆಕ್ಷೇಪ-ನೀರಿನ ಲಭ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶಂಕೆ		ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದೆ	೧೯೯೮ ರಲ್ಲಿ ಕಾವೇರಿ ನೀರಿನ ಹೂಟ ಮತ್ತು ಕಾವೇರಿ ನದಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ರಚನೆ	
೧೫	ಪೆನ್ನಾರ್ ಪಾತ್ರ	ಬಗೆಹರಿದಿಲ್ಲ	ಕರ್ನಾಟಕ-ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ	ಕೆರೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ನೀರು ತಿರುವು				
೧೬	ಬ್ರಹ್ಮಣಿ-ಬೈತರಣಿ ಪಾತ್ರ	ವಿವಾದಗಳಿಲ್ಲ	ಒರಿಸ್ಸಾ-ಜಾರ್ಖಂಡ್-ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ	ಹೆಚ್ಚುವರಿ ನೀರು ಲಭ್ಯ ಪಾತ್ರ	ಎಲ್ಲ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಮಾತುಕತೆಯ ಮೂಲಕ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.			
೧೭	ಸುವರ್ಣರೇಖಾ ಪಾತ್ರ	ವಿವಾದಗಳಿಲ್ಲ	ಬಿಹಾರ್-ಜಾರ್ಖಂಡ್-ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ -ಒರಿಸ್ಸಾ	ನೀರಿನ ಹಂಚಿಕೆ ಅದರ ಲಾಭಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟ ನಿಖರ ಮಾಹಿತಿ ಲಭ್ಯ				
೧೮	ಮಾಹಿ ಪಾತ್ರ	ವಿವಾದಗಳಿಲ್ಲ	ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ-ಗುಜರಾತ್-ರಾಜಸ್ಥಾನ		ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಒಪ್ಪಂದ, ಪುನರ್ವಸತಿ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಹಂಚಿಕೆ.			
೧೯	ತಾಪಿ ಪಾತ್ರ	ವಿವಾದಗಳಿಲ್ಲ	ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ-ಗುಜರಾತ್-ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ	ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಯೋಜನೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಒಪ್ಪಂದಗಳು	ಅಂತರ್ವಲಯ ಮಂಡಳಿ			
೨೦	ಗಂಗಾ ಪಾತ್ರ-ಮಹಾಕಾಳಿ ನದಿ	ವಿವಾದಗಳಿಲ್ಲ	ನೇಪಾಳ	ಭಾರತದ ತನಕಪುರ ಬ್ಯಾರೇಜ್ ನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ಜಲಾಶಯ ಮುಳುಗಡೆ-ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ದರ ಮತ್ತು ಹಂಚಿಕೆ ಪ್ರಮಾಣ-ನೀರಾವರಿ ಆದ್ಯತೆಗಳು	೧೯೯೬ ರಲ್ಲಿ ಮಾತುಕತೆಯ ಮೂಲಕ ಮಹಾಕಾಳಿ ಒಪ್ಪಂದ	ಸಮಾನ ನೀರಿನ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಬಳಕೆಯ ಆಧಾರಗಳು		
೨೧	ಗಂಗಾ ಪಾತ್ರ-ಕೋಸಿ ಮತ್ತು ಗಂಡಕಿ	ಬಗೆಹರಿದಿಲ್ಲ	ನೇಪಾಳ	ಬಿಹಾರ ಮತ್ತು ನೇಪಾಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಹದಿಂದಾಗುವ ನಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಭಾರತ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿರುವ ಪರಿಹಾರಗಳಿಗೆ ನೇಪಾಳದ ಅಸಮ್ಮತಿ-ತನ್ನ ದೇಶದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ ಧಕ್ಕೆಯಾಗುವುದೆಂದು ನೇಪಾಳದ ನಿಲುವು	ಮಾತುಕತೆಗಳು ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ			
೨೨	ಗಂಗಾ-ಫರಕ್ಕಾ ಬ್ಯಾರೇಜ್	ವಿವಾದಗಳಿಲ್ಲ	ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ	ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಲದ ಹೂಗ್ಲಿ ನದಿಯಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಭಾರತ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಆಣೆಕಟ್ಟೆಯಿಂದ ತನ್ನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪರಿಸರ ಅಸಮತೋಲನಗೊಂಡಿದೆಯೆಂದು ಬಾಂಗ್ಲಾದ ವಾದ-ಸಂಕಷ್ಟದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಕನಿಷ್ಟಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕೆಳಗಿರುತ್ತದೆಯೆಂಬ ಅಳಲು	೧೯೯೬ ರಲ್ಲಿ ಮಾತುಕತೆಯ ಮೂಲಕ ದ್ವಿಪಕ್ಷೀಯ ಒಪ್ಪಂದ.	ದೇಶದ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವ ಮತ್ತು ಸಮಾನ ಬಳಕೆಯ ನೀತಿ		
೨೩	ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರಾ	ಬಗೆಹರಿದಿಲ್ಲ	ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ	ನದಿ ತಿರುವು ಹಾಗೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶದ ಅಸಮ್ಮತಿ.	ಮಾತುಕತೆಗಳು ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ	ಪರಿಸರ ಕಾಳಜಿ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಸಂತುಷ್ಟಿ		
೨೪	ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರಾ-ತೀಸ್ತಾ ನದಿ	ಬಗೆಹರಿದಿಲ್ಲ	ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ	ನೀರಿನ ಹಂಚಿಕೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು	ಮಾತುಕತೆಗಳು ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ	ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕಿನ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ		
೨೫	ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರಾ-ಚುಕ್ಕಾ ಮತ್ತು ತಾಲ	ವಿವಾದಗಳಿಲ್ಲ	ಭೂತಾನ್	ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಯೋಜನೆಗಳು -ಸಹಭಾಗಿತ್ವದಲ್ಲಿ				
೨೬	ಸಿಂಧೂ		ಪಾಕಿಸ್ತಾನ	ಸಿಂಧೂ ನದಿಪಾತ್ರವನ್ನು ಅದರ ಎಲ್ಲ ಉಪನದಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಘಟಕವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿಲ್ಲ.-ಭಾರತದ ಜಲಮಾರ್ಗದ ತಲ್‌ಬುಲ್ ಯೋಜನೆ ಮುಸುಕಿನ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಭಾರತ ಹೂಡಿರುವ ತಂತ್ರವೆಂದು ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ಗುಮಾನಿ-ಆದರೆ ಭಾರತ ಅದು ನಿಯಂತ್ರಣ ನಿರ್ಮಾಣವೆಂಬ ಸಮಜಾಯಿಷಿ	೧೯೬೦ ರ ಸಿಂಧೂ ನದಿ ಒಪ್ಪಂದ	ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕಿನ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ		